

Силабус
навчальної дисципліни
Вступ до літературознавства
2021-2022 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (українська мова і література, англійська мова)»
Спеціальність	014 Середня освіта 014.01 українська мова і література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач	Софія ФІЛОНЕНКО
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/filonen/
Контактний телефон	0975171923
E-mail викладача:	sofil23@ukr.net
Графік консультацій	понеділок, 11.00-12.00, ауд. 204, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	16	14	60	залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: літературознавство, поетика, література, літературний процес, літературний твір

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства» є сформувати систему знань про сутність і специфіку літератури, методологічні засади її вивчення та критерії оцінки, закономірності розвитку, поетику літературного твору, етапи становлення літературознавства та його провідні теоретичні здобутки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступ до літературознавства» є такі:

1. Розкрити провідні концепції сутності і специфіки літератури як виду мистецтва, її місце в системі духовного життя суспільства.
2. Висвітлити поетику літературного твору на всіх її рівнях.
3. Сформувати знання про історичну поетику літератури, систему родів і жанрів в її динаміці.
4. З'ясувати закономірності розвитку літературного процесу та типологію літературних явищ, міжлітературні взаємозв'язки.
5. Прищепити навички самостійної дослідницької роботи з теоретико-літературними, історико-літературними та літературно-критичними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями тощо.
6. Розвинути навички аналізу художніх творів.

Попередньою умовою вивчення навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти є успішне вивчення шкільних предметів «Українська література» та «Зарубіжна література» (або інтегрованого курсу «Література»).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- 1) провідні концепції літературознавчої науки стосовно сутності літератури, її специфіки і місця в духовному житті суспільства;
- 2) систему родів і жанрів літератури;
- 3) ключові категорії літературознавства в царині поетики;
- 4) загальні закономірності літературного процесу й типи літературних явищ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) застосовувати сучасні підходи до аналізу та інтерпретації літературних творів та феноменів у власній педагогічній діяльності;
- 2) аналізувати літературні твори в єдності змісту і форми;
- 3) самостійно працювати з літературознавчими джерелами.

Компетентності та програмні результати навчання:

Вступ до літературознавства	
ЗК 1	Здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).
ЗК 2	Здатність до особистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціально компетентність).
ЗК 3	Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).
ПК 1.2	Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти (мова національної меншини України).
ПК 1.4	Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів.
ПК 1.7	Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української літератури в закладах середньої освіти, практиці викладання української літератури.
ПК 2.1	Здатність моделювати зміст навчання української літератури відповідно до обов'язкових результатів навченості учнів.
ПК 2.2	Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей, української літератури.
ПК 2.4	Здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання української літератури.
ПК 2.5	Здатність розвивати в учнів критичне мислення.
ПК 2.6	Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів з української літератури на засадах компетентнісного підходу.
ПК 2.7	Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів засобами української літератури.
ПК 2.8	Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.
ПК 2.9	Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мови і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.
ПК 12.1	Здатність здійснювати оцінювання й аналіз результатів навчання учнів з української літератури.
ПК 12.2	Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювати результатів навчання з української літератури.
ПК 13.1	Здатність використовувати інновації в навчанні української літератури.

Зміст курсу:

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Літературознавство як наука

Тема 1. Система літературознавчих дисциплін

Гуманітарні науки, місце філології серед них. Основні і допоміжні галузі літературознавчої науки: історія літератури, теорія літератури, літературна критика, компаративістика; текстологія, бібліографія, літературознавча історіографія, літературознавче джерелознавство, палеографія та ін. Предмет і завдання «Вступу до літературознавства», проблематика курсу. Методи літературознавства. Взаємодія літературознавства з іншими науками.

Тема 2 . Історія розвитку літературознавства

Зародження літературознавства в античній естетиці і філософії. Розвиток літературознавства в добу Середньовіччя і Ренесансу. Класицистичні поетики. Просвітницькі ідеї та романтична критика. Академічні школи літературознавства XIX століття. Тенденції розвитку літературознавства у XX столітті. Провідні методи

літературознавства ХХ століття. Сучасний стан і проблеми українського та зарубіжного літературознавства.

Змістовий модуль 2. Література як вид мистецтва

Тема 3. Специфіка літератури

Поняття про мистецтво. Мистецтво і наука як два способи пізнання світу. Функції мистецтва. Класифікація видів мистецтва. Місце літератури серед них. Специфіка літератури і межі «літературності». Образність і художність літератури. Етапи розвитку літератури. Поезія і проза. Фікційна і нефікційна література. Література як людинознавство. Суспільна роль літератури. Умовність, сугестивність, емоційність, психологізм, діалогічність художньої літератури. Взаємодія літератури з іншими видами мистецтва та сферами духовного життя суспільства.

Тема 4. Літературний образ

Образ як естетична категорія. Теорії літературного образу. Властивості літературного образу. Внутрішня структура художнього образу. Специфіка словесної образності. Роль асоціативності в створенні образу. Образ і знак. Образ людини в літературі: персонаж, характер, тип, дійова особа, ліричний герой. Проблема класифікації художніх образів (за предметністю, за смисловим узагальненням, за структурою). Образи природи, предметів, абстрактних понять, збірні образи. Автологічні і металогічні образи. Образи-символи, алегорії. Архетип, стереотип і монотип як моделі створення образів. «Вічні» образи.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Літературний твір

Тема 5. Поетика літературного твору

Поняття про літературний твір та його поетику. Формозмістова цілісність літературного твору. Взаємозв'язок змісту і форми в художньому творі. Елементи змісту і форми (тема, ідея, проблема, пафос, сюжет, композиція, мотив, конфлікт, колізія, архітектоніка). Художній світ твору, його складові. Рівні поетики у творі.

Тема 6. Функціонування літературного твору

Роль автора і читача у функціонуванні твору. Роль критика. Літературна класика. Белетристика. Висока і низька література (елітарна і масова). Літературний канон. Проблеми аналізу та інтерпретації твору, можливості різночитання.

Змістовий модуль 4. Художня мова і ритмічна структура

Тема 7. Мова художнього твору

Особливості художньої, поетичної мови, її рівні. Лексико-семантичні засоби виразності. Тропи. Риторичні і поетичні фігури. Засоби евфонії і графіки.

Тема 8. Основи віршування

Ритм і чинники його утворення. Системи віршування: антична, тонічна, силабічна, силабо-точнічна. Прості і складні строфи. Поетичні розміри силабо-тонічної системи. Рима і римування. Білий вірш, вільний вірш (верлібр).

Модуль 3

Змістовий модуль 5. Роди і жанри літератури

Тема 9. Літературний рід і жанр

Зародження літературних родів. Особливості епосу, лірики і драми. Суміжні роди. Поняття про жанр, жанровий зміст і жанрова форма.

Тема 10. Система літературних жанрів

Формування системи літературних жанрів. Ліричні жанри, їх класифікація. Епічні жанри, їх класифікація. Історичний розвиток роману та його різновиди. Драматичні жанри, розвиток трагедії, комедії, драми. Ліро-епічні жанри.

Змістовий модуль 6. Літературний процес

Тема 11. Теорія літературного процесу

Поняття про літературний процес, його рушійні сили. Традиції і новаторство в літературі. Періодизація літератури: провідні підходи. Національна і світова література, регіональні феномени в літературі. Дискусія про повноту і неповноту національних літератур. Міжлітературні взаємодії.

Тема 12. Літературні стилі і напрями

Літературний стиль, напрям, течія, група, школа. Бароко, класицизм, сентименталізм як літературні напрями. Художні системи романтизму та реалізму: естетика і поетика. Модернізм та його течії: неоромантизм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, символізм, сюрреалізм, дадаїзм. Проблема постмодернізму у світовій та українській літературі.

Методи навчання:

1. За характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний.

2. За рівнем самостійності розумової діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.
3. За джерелом знань: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою); наочні (демонстрація, ілюстрація, спостереження); практичні (практична робота, вправа).
4. За дидактичними цілями: методи організації навчальної діяльності, стимулювання і релаксації, контролю та оцінки.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		35	100
Практичні заняття	35		
Самостійна робота		65	
Завдання самостійної роботи	65		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Практичні заняття				
Практичне заняття 1	0	3	4	5
Практичне заняття 2	0	3	4	5
Практичне заняття 3	0	3	4	5
Практичне заняття 4	0	3	4	5
Практичне заняття 5	0	3	4	5
Практичне заняття 6	0	3	4	5
Практичне заняття 7	0	3	4	5
Усього за практичні заняття	0	21	28	35
Самостійна робота				

Тема 1	0	5	7	10
Тема 2	0	2	4	5
Тема 3	0	5	7	10
Тема 4	0	5	7	10
Тема 5	0	5	7	10
Тема 6	0	5	7	10
Тема 7	0	5	7	10
Усього за завдання самостійної роботи	0	32	46	65

Таблиця 4. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25			задовільно
14-20	E (задовільно)		
8-13	незадовільно	не зараховано	FХ (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання (100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			задовільно
50-57	E (задовільно)		

35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Базова література

1. Вступ до літературознавства: хрестоматія / упоряд. Н. І. Бернадська. Київ: Либідь, 1995. 256 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник. Київ: Либідь, 2006. 488 с.
3. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова, О. Бойченка та ін. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
4. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.
5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
6. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): підруч. для гуманітаріїв. Київ: Правда Ярославичів, 1997. 448 с.

Допоміжна література

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2009. 388 с.
3. Білоус П. В. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції. Житомир: ЖДУ, 2009. 336 с.
4. Введение в литературоведение. Литературное произведение: основные понятия и термины: учебное пособие / под ред. Л. В. Чернец. Москва: Высшая школа, 1999. 556 с.
5. Галич О. А. Історія літературознавства. Частина II: Українське літературознавство: підруч. Луганськ: СПД Резніков В. С., 2006. 160 с.
6. Зенкин С. Н. Введение в литературоведение: Теория литературы: учебное пособие. Москва: Российск. гос. гуманит. ун-т, 2000. 81 с.
7. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
8. Литературный энциклопедический словарь / под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. Москва: Советская энциклопедия, 1987. 752 с.
9. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
10. Моклиця М. Вступ до літературознавства: навчальний посібник. Луцьк: ВНУ, 2011. 467 с.
11. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства: підруч. Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. 360 с.
12. Теорія літератури в Польщі: антологія текстів / упоряд. Б. Бакула; заг. ред. В. Моренець. Київ: ВД «КМА», 2008. 531 с.
13. Теория литературы / ред. Н. Тмарченко. Москва: Академия, 2004. 369 с.
14. Фащенко В. В. У глибинах людського буття: етюди про психологізм літератури. Київ: Дніпро, 1981. 279 с.
15. Франко І. Краса і секрети творчості. Київ: Мистецтво, 1980. 500 с.
16. Хализев В. Е. Теория литературы. Москва: Высшая школа, 1999. 398 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт університету. URL: <http://bdpu.org/>
2. Сайт бібліотеки БДПУ. URL: <http://bdpu.org/library.html>
3. Бібліотека Гумер. URL: www.gumer.info
4. Електронна бібліотека АЛЬДЕБАРАН. URL: www.aldebaran.ru
5. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. URL: www.ae-lib.org.ua